

Factsheet 2024-2

Oekraïense vluchtelingen in Nederland

Representatieve cijfers over hun welzijn en positieverwerving

B. van Enk, S.M. Negash, K.D. Otten, V.M. Barsegyan, S.M. Noyon,
M. Maliepaard, & D. Schans

Wat is LOCOV?

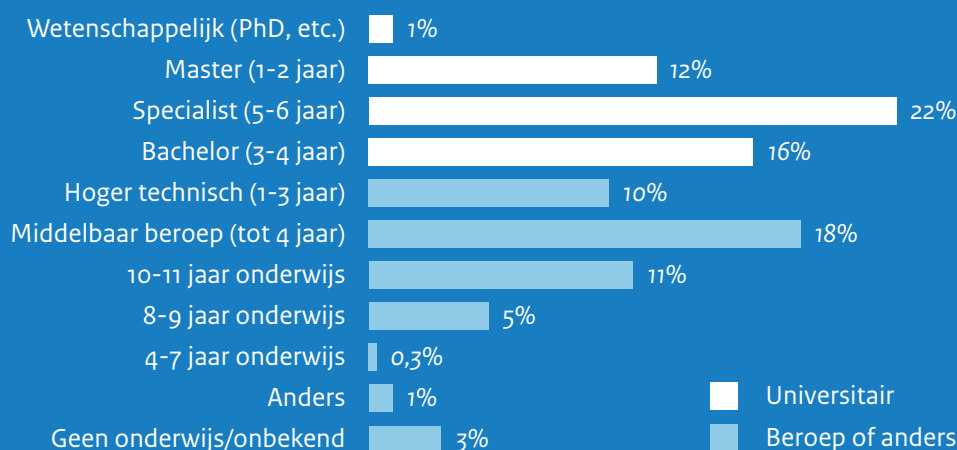
Sinds het begin van de oorlog in Oekraïne hebben meer dan 100.000 Oekraïense vluchtelingen zich in Nederland ingeschreven. Het LOCOV-project (*Longitudinaal Onderzoek Cohort Oekraïense Vluchtelingen*) vormt de eerste landelijke systematische panelstudie onder deze groep. Het project stelt zich tot doel om meer inzicht te verkrijgen in (a) de maatschappelijke positieverwerving van Oekraïense vluchtelingen in de eerste jaren na aankomst in Nederland, (b) hoe deze positieverwerving verschilt van andere vluchtelingengroepen, en (c) factoren die de positieverwerving belemmeren dan wel bevorderen. Binnen het project verschijnen diverse studies op basis van zowel de panelstudie als registerdata en kwalitatief onderzoek, zodat een rijk beeld kan worden geschetst van de situatie van Oekraïense vluchtelingen in Nederland. LOCOV is een samenwerking van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) met de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Eerder verscheen onder de LOCOV vlag een literatuurstudie waarbij inzichten uit verschillende onderzoeken onder Oekraïense vluchtelingen in Nederland werden samengebracht.

Inleiding

Sinds de start van de oorlog in Oekraïne in februari 2022 zijn meer dan acht miljoen Oekraïners hun land ontvlucht. Het gaat hier om het grootste aantal Europese vluchtelingen sinds de Tweede Wereldoorlog. Een deel van deze vluchtelingen (meer dan 100.000) wordt in Nederland opgevangen onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming. In de praktijk betekent dit dat zij (in ieder geval voorlopig) geen asiel hoeven aan te vragen in Nederland en niet inburgeringsplichtig zijn. Op basis van het Europese associatieverdrag met Oekraïne hebben zij bovendien het recht om hier te werken. Om de beschermopdracht zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, heeft de Nederlandse overheid informatie nodig over de groep Oekraïense vluchtelingen in Nederland. Zo kan efficiënt korte- en langetermijnbeleid ontwikkeld en uitgevoerd worden. Het *Longitudinaal Onderzoek Cohort Oekraïense Vluchtelingen* (LOCOV) stelt zich tot doel om te

monitoren hoe het de Oekraïense vluchtelingen in Nederland vergaat: betekent het recht om te werken ook dat zij daadwerkelijk (kunnen) deelnemen aan de arbeidsmarkt, zien zij hun toekomst in Nederland, welke knelpunten ervaren zij in hun leven hier, enzovoorts. Wat dit onderzoek onderscheidt van andere studies die reeds zijn uitgevoerd onder deze groep, is dat voor het eerst gebruik is gemaakt van een representatieve steekproef. Dit betekent dat de uitkomsten gegeneraliseerd kunnen worden over de hele groep Oekraïners in Nederland. Onderhavige factsheet geeft een eerste indruk van hoe het Oekraïners in Nederland vergaat, specifiek met betrekking tot opleidingsniveau, arbeidsmarktparticipatie, taalverwerving, hulpbehoeftes, thuisvoelen in Nederland en verblijfsintenties. Later dit jaar zal een uitgebreider beschrijvend rapport verschijnen waarin ook andere aspecten van het leven van Oekraïense vluchtelingen in Nederland aan bod zullen komen.

Figuur 1. Hoogst gevolgde opleiding in Oekraïne (n = 3.460)

Opleidingsniveau

Figuur 1 laat zien dat Oekraïners over het algemeen hoogopgeleid zijn: de helft van de Oekraïners in Nederland heeft een universitaire opleiding gevolgd. In totaal volgde 16% een bacheloropleiding, 22% een specialistopleiding (vergelijkbaar met een masteropleiding), 12% een masteropleiding en was 1% gepromoveerd. Het aandeel hoogopgeleiden ligt hoger dan onder andere vluchtelingengroepen in Nederland. Figuur 1 laat verder zien dat er ook een aanzienlijke groep is voor wie middelbaar (18%) en hoger technisch beroepsonderwijs (10%) het hoogst gevolgde niveau is. Middelbare school is het hoogst gevolgde onderwijs voor 16%. Dit zijn ook mensen vanaf 15 jaar die op school zaten toen de oorlog in Oekraïne uitbrak. 84% heeft een diploma van hun hoogst gevolgde onderwijsniveau. 3% heeft geen opleiding in Oekraïne gevolgd, waarvan een deel in een ander land dan Oekraïne en Nederland een opleiding heeft gevolgd.

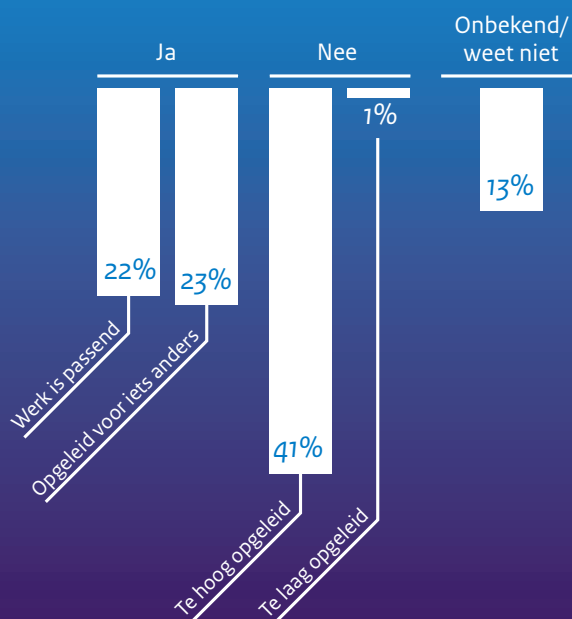
Match opleidingsniveau en werk

Iets meer dan de helft van de Oekraïense vluchtelingen in Nederland heeft werk in loondienst (57%). Daarnaast is er een kleine groep (3%) die als zelfstandige werkt. Aan de groep Oekraïners die in loondienst werkt, is gevraagd of het werk dat ze doen past bij hun opleidingsniveau. Hun antwoorden zijn

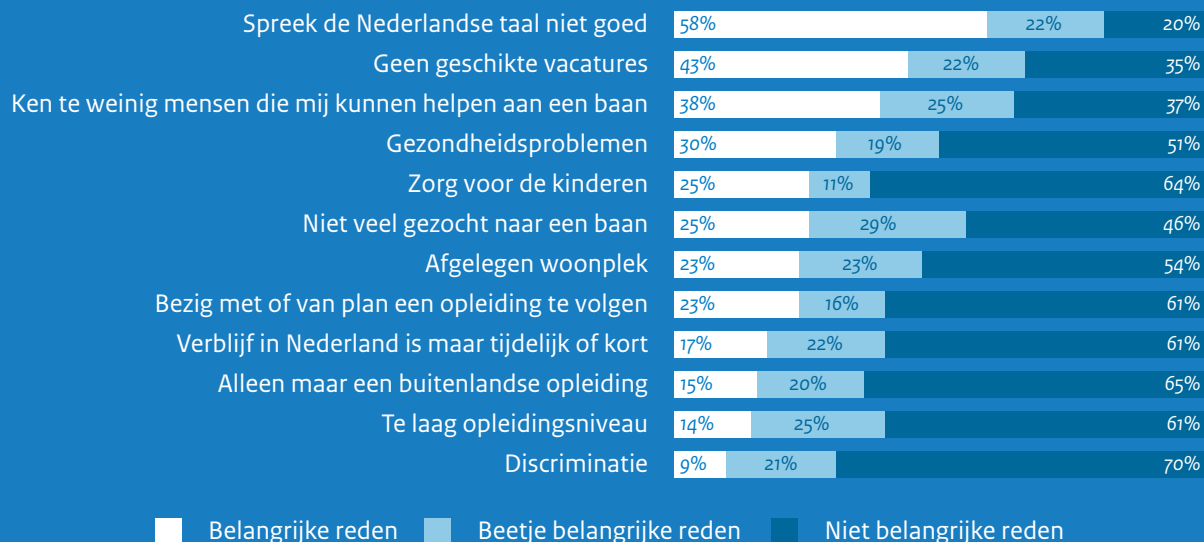
weergegeven in figuur 2. We zien dat iets meer dan 40% te hoog opgeleid is voor hun werk. Bij bijna een kwart (23%) is het werk wel op het niveau van hun opleiding, maar zijn ze voor iets anders opgeleid. En bij 22% past het werk wel bij de opleiding. Werk boven het opleidingsniveau komt vrijwel niet voor. Een klein deel van de respondenten weet niet of het werk bij hun opleidingsniveau past.

Figuur 2. Matching van opleidingsniveau en huidig werk van Oekraïense vluchtelingen (n = 1.939)

Past het werk dat u nu doet bij het niveau van uw opleiding?

Figuur 3. Redenen voor niet hebben van betaald werk van Oekraïense vluchtelingen (n = 1.432)

Redenen voor het niet hebben van betaald werk

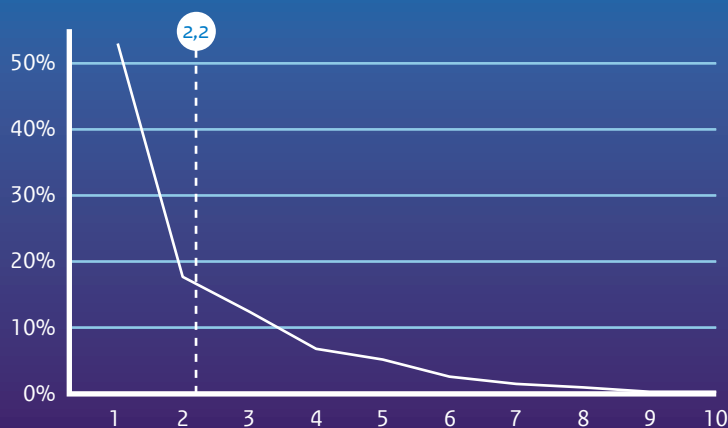
Aan de Oekraïense vluchtelingen zonder betaald werk is gevraagd waarom ze geen betaald werk hebben. Hun antwoorden zijn weergegeven in figuur 3. De voornaamste reden die wordt aangedragen is het niet goed spreken van de Nederlandse taal. Dit wordt als belangrijk genoemd door bijna 60% van de Oekraïners zonder werk en als beetje belangrijk door meer dan 20%. Andere veelvoorkomende redenen zijn het ontbreken van geschikte vacatures, het ontbreken van mensen die kunnen helpen een baan te vinden, en een slechte gezondheid. Deze

laatste reden komt het vaakst voor onder 65-plussers. Van hen geeft meer dan 60% hun gezondheid als belangrijke reden voor het niet hebben van betaald werk.

Nederlandse taal

Oekraïense vluchtelingen worstelen met de Nederlandse taal. Figuur 4 geeft rapportcijfers weer die zij zichzelf zouden geven voor het spreken van Nederlands. Gemiddeld geven zij zichzelf een 2,2 op een schaal van 1 tot 10. Een meerderheid (53%) geeft zelfs met een score van een 1 aan de taal helemaal niet te spreken. Meer dan vier vijfde van de Oekraïners geeft zichzelf een taalcijfer van

Figuur 4. Rapportcijfer Nederlandse taal volgens Oekraïense vluchtelingen zelf (n = 3.460)

hoogstens een 3. Het aandeel dat de eigen Nederlandse taalvaardigheid inschat met een 6 of hoger is met 5% zeer beperkt.

Thuisvoelen in Nederland

Oekraïense vluchtelingen in Nederland werd gevraagd of zij zich hier thuis voelen. Hun antwoorden staan weergegeven in figuur 5. De meerderheid van de Oekraïners voelt zich hier thuis (46%) of geeft aan zich soms wel en soms niet thuis te voelen hier (44%). Slechts een klein deel van de Oekraïners in Nederland (8%) voelt zich hier niet thuis.

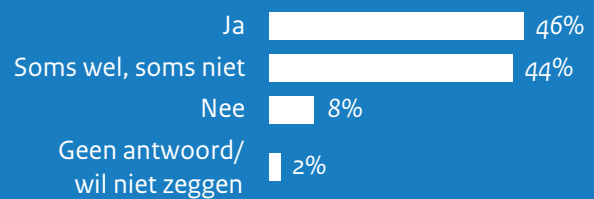
Hulpbehoeftes

In hun dagelijks leven in Nederland kunnen Oekraïense vluchtelingen tegen verschillende zaken aanlopen. Figuur 6 geeft een aantal mogelijke zaken weer en het aandeel van de groep dat aangaf hier hulp bij nodig te hebben. Eén categorie springt eruit: 43% geeft aan hulp nodig te hebben bij het leren van de Nederlandse taal. Op afstand van deze grootste hulpvraag volgen drie belangrijke hulpvragen. Iets minder dan 30% geeft aan hulp nodig te hebben bij het vinden van een baan, toegang tot de gezondheidszorg en/of bij het zoeken naar huisvesting. Rond een vijfde van de respondenten heeft daarnaast hulp nodig op financieel gebied en bij het vinden van onderwijs voor zichzelf. Noemenswaardig is dat ook een groep aangeeft helemaal geen hulp nodig te hebben: dit geldt voor 19% van de Oekraïense vluchtelingen.

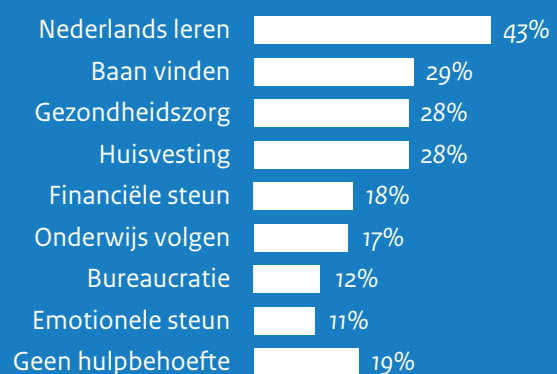
Verblijfsintenties

De meerderheid van de Oekraïners in Nederland ziet hun toekomst hier, in ieder geval op de korte termijn. Figuur 7 geeft de verblijfsintenties voor de komende 24 maanden weer. De meeste Oekraïense vluchtelingen zijn van plan om de komende 24 maanden in Nederland te blijven (72%). Slechts een kleine minderheid (2%) is zeker van plan om Nederland in de komende 24 maanden te verlaten. Van de Oekraïners die van plan zijn om de komende

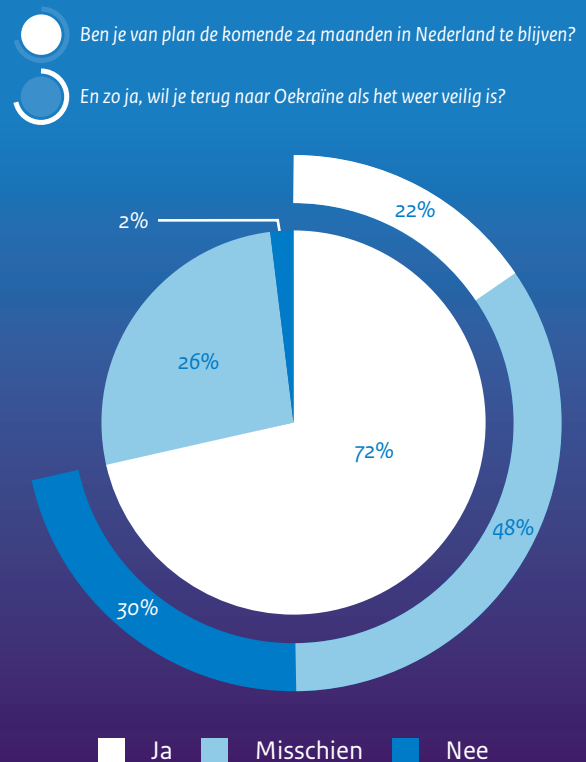
Figuur 5. Voelen Oekraïense vluchtelingen zich thuis in Nederland? (n = 3.460)

Figuur 6. Waar hebben Oekraïense vluchtelingen hulp bij nodig? (n = 3.460)

Figuur 7. Verblijfsintenties van Oekraïense vluchtelingen (n = 3.460)

24 maanden in Nederland te blijven, zou 22% zeker terug gaan als het weer veilig was in Oekraïne. De meesten twifelen en zeggen misschien terug te gaan als het veilig is (48%), en zo'n 30% geeft aan niet de intentie te hebben om terug te gaan, ook niet als het veilig is.

Conclusie

De eerste representatieve cijfers over Oekraïense vluchtelingen in Nederland laten het beeld zien van een groep mensen die proberen hun draai te vinden in een nieuw land. Zij voelen zich over het algemeen thuis in Nederland en de meerderheid is van plan te blijven, in ieder geval op de korte termijn. Een belangrijk probleem dat volledige deelname aan de Nederlandse maatschappij in de weg staat, is het gebrek aan beheersing van de Nederlandse taal onder deze groep. De overgrote meerderheid geeft zichzelf een onvoldoende voor hun beheersing van het Nederlands en grofweg de helft geeft zelfs aan de taal helemaal niet te spreken. Dit is ook met afstand het meest genoemde onderwerp

waar Oekraïense vluchtelingen in Nederland hulp bij nodig hebben en bovendien de vaakst genoemde reden dat mensen geen werk hebben. Oekraïense vluchtelingen zijn gemiddeld hoger opgeleid dan andere vluchtelingengroepen in Nederland. Van de Oekraïense vluchtelingen die wel werken, iets meer dan de helft van de groep, zegt een groot deel onder hun niveau te werken. Of dit ook samenhangt met hun beheersing van het Nederlands, is iets wat verder onderzocht kan worden in toekomstige studies binnen het LOCOV project. Het is waarschijnlijk dat het gebrek aan Nederlandse taalvaardigheid ook een obstakel vormt voor andere aspecten van integratie, zoals het leggen van sociale contacten met Nederlanders. Omdat Oekraïense vluchtelingen niet inburgeringsplichtig zijn, ligt het in de lijn der verwachting dat dit geen probleem is dat zichzelf oplost. Beleid zal nodig zijn om Oekraïners te helpen een volwaardige positie te verwerven in de Nederlandse samenleving.

Methodologische verantwoording

Deze factsheet baseert zich op gegevens verkregen uit een grootschalige en representatieve enquête, uitgevoerd in het kader van het *Longitudinaal Onderzoek Cohort Oekraïense Vluchtelingen (LOCOV)*. LOCOV wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband bestaande uit het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). LOCOV wordt gefinancierd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

De enquête werd afgenomen tussen 23 oktober 2023 en 25 februari 2024. De doelgroep bestaat uit mensen met de Oekraïense nationaliteit die 15 jaar en ouder zijn en zich tussen 24 februari 2022 en 1 juli 2023 hebben gevestigd in Nederland. Individuen uit deze populatie zijn via een enkelvoudige aselechte steekproef geselecteerd om benaderd te worden voor deelname aan de enquête. De bruto steekproef bestond uit 6.000 personen. In totaal hebben 3.460 respondenten de survey volledig ingevuld, wat resulteert in een respons van 58%. Van de respondenten heeft 76% de survey CAWI (*Computer Assisted Web Interviewing*) ingevuld en 24% CAPI (*Computer Assisted Personal Interviewing*). De vragenlijst kon in het Oekraïens, Russisch en Nederlands ingevuld worden. De in de factsheet gepresenteerde percentages zijn gecorrigeerd met een additief weegmodel. Nadere toelichting over de methodologie van het weegmodel en een uitgebreide analyse van de survey volgen in het najaar 2024.

Citatie: Van Enk, B., Negash, S.M., Otten, K.D., Barseguyan, V.M., Noyon, S.M., Maliepaard, M., & Schans, D. (2024). *Oekraïense vluchtelingen in Nederland. Representatieve cijfers over hun welzijn en positieverwerving* (Factsheet 2024-2). WODC.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) is het kennisinstituut voor de rechtsstaat. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft. Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van [WODC Repository](#).

Voor meer informatie: www.wodc.nl